

Knut Hemming Drake 1927–2013

Arvostettu muinaistutkija ja pitkänlinjan museumies on poissa

Pitkän linjan museumies ja antikvaarinen asiantuntija FT Knut Hemming Drake on poissa. Hän kuoli Turussa 19.2.2013 lähes 86-vuotiaana.

FT Knut Drake oli syntyperäinen helsinkiläinen, joka ei koskaan tuonut esille ”stadilaisuuttaan”. Pikimminkin hänestä heijastui kosmopoliitti. Hän oli syntynyt 6.3.1927, käynyt koulunsa kotikulmillaan Helsingin ruotsa-

laisessa lyseossa ja päässyt ylioppilaaksi vuonna 1946. Jo kouluvuosisinaan Drake halusi tulla arkeologiksi. Haave toteutui ylioppilaaksi tulon jälkeen, kun nuoren miehen tie kulki Lundin yliopistoon historian ja arkeologian opintojen pariin.

Ylioppilaasta restauroinnin ammattilaiseksi

Filosofian kandidaatin tutkinto oli valmis vuonna 1953. Tutkintoon sisältyi opinnot historiassa, pohjoismaisessa ja vertailevassa arkeologiassa, klassillisessa arkeologiassa, antiikin historiassa ja taidehistoriassa. Sittemmin hän täydensi opintojaan suomalais-ugrilaisella kansatieteellä. Lisensiaatintutkinto valmistui vuonna 1966. Tutkimuksellisesti näkyvin tuotos oli vuonna 1968 valmistunut väitöskirja ”*Die Burg Hämeenlinna im Mittelalter*”. Se toi tohtorin arvon vuonna 1969. Sittemmin Knut Drake nimitettiin Tampereen yliopistoon (1970) ja Åbo Akademiin (1980) taidehistorian dosentiksi. Kulttuurihistorian dosentiksi Turun yliopistoon hänet nimitettiin vuonna 1980. Turun yliopiston keskiajan arkeologian dosenttina Drake oli 1990-luvulla ja 2000-luvun alussa.

FT Knut Draken uran käännekohtaa merkitsi astuminen Muinaistieteellisen toimikunnan palvelukseen vuonna 1954. Ensimmäiseksi työpaikaksi tuli Hämeen linna, jonka restaurointitöiden johtaja Drakesta tuli vuoden 1955 alussa. Työ Hämeen linnassa oli tulevaisuutta ajatellen tärkeää. Lähes viidentoista vuoden työpanos tuotti väitöskirjan ohessa merkittäviä tutkimus- ja restaurointituloksia. Työ muinaistieteellisen toimikunnan restaurointitöissä antoi hänelle erinomaisen mahdollisuuden kehittyä restauroinnin asiantuntijaksi. Hämeenlinnan restaurointityön rinnalla hän työskenteli myös Raaseporin ja Kastelholman linnojen korjaustöissä.

Restauroinnin ammattilaisesta tulee kunnan virkamies

Restaurointitöiden ohessa Knut Drake oli ”harjoitellut” myös kunnallisvirkamiehen uraa toimiessaan Hämeenlinnan kaupungin kulttuurihistoriallisen museon va. johtajana 1960-luvulla. Varsinainen kunnallinen ura alkoi vuonna 1973, kun hän aloitti Turun kaupungin historiallisen museon johtajana. Työ oli vaativa ja haasteellinen, suuri museo, vähän henkilökuntaa. Edeltäjien, Nils Cleven, Oscar Nikulan, Niilo Valosen ja C. J. Gardbergin tieteellinen tausta velvoitti. Tieteellinen tausta ja ennakkoluulottomuus auttoivat myös uutta museonjohtajaa vaativassa tehtävässä.

Knut Draken tulo Turun museonjohtajaksi merkitsi täydellistä käännöstä kaupungin museotoimen kehittämisessä. Museon henkilökunnan määrä

oli 1970-luvun alussa vähäinen ja vain muutama oli museoammattillisesti koulutettuja. Drake näki jo tuossa vaiheessa perinteisen kokoelmapohjaisen museotyön rinnalla rakennettuun ja kulttuuriympäristöön kohdistuvan dokumentointi-, tutkimus- ja suojelutyön merkityksen. Hän oivalsi, että museoilla voi olla yhteiskunnassa muitakin tehtäviä kuin vanhojen esineiden kerääminen ja esitleminen. Samalla hän näki Turun museotoimen maakunnallisen työn merkityksen ja otti museon tehtäväksi ensimmäisenä maassamme paikallismuseoiden neuvonnan ja ohjauksen. Museotoimen kehittämiseen tuli aivan uudenlaista vauhtia.

Ulkoiset puitteet kohentuivat merkittävästi, kun museo sai Kalastajankadun vanhasta harjatehtaan kiinteistöstä säilytys- ja toimistotilat 1970-luvun lopulla. Sinne keskitettiin museon perustoiminnot, kokoelmatoiminta, kulttuuriympäristötyö, arkistot, kirjasto ja toimistopalvelut, myöhemmin myös konservointi. Ratkaisu oli osittain pakon sanelema, sillä esilinnassa alkoi peruskorjaus vuonna 1976. Näyttelyt piti purkaa ja kokoelmille löytää säilytystilat. Knut Draken ennakkoluulottomuus tilaratkaisun toteutumisessa oli tärkeä. Hän toteutti yhden maamme ensimmäisistä museokeskuksista. Myös kasvava henkilökunta tarvitsi paikan työpöydälleen, kun museoammatillisen henkilökunnan määrä moninkertaistui ennakkoluulottomien ratkaisujen ansiosta.

Knut Drake toi myös tietokoneet Turun maakuntamuseon jokapäiväiseen työhön. Palattuaan virkavapaalta vuoden 1985 alussa hän oli intoa täynnä nähtyään ensimmäisiä nykyaikaisia tietokoneita muistuttavia tekstinkäsittelylaitteita tutkijakollegojen kammioissa. Asiassa ei aikailtu. Muutamassa hetkessä tehtiin suunnitelma ja ensimmäiset neljä tekstinkäsittelylaitetta hankittiin 1980-luvun jälkimmäisellä puoliskolla. Muutamassa vuodessa tietokoneet korvasivat perinteiset kirjoituskoneet, Turun maakuntamuseo oli siirtynyt uuteen aikakauteen.

Arvostettu alan tutkija

Knut Draken vaikutus näkyi voimakkaasti tutkimustyössä. Tehtävät korkeakouluissa, kanssakäyminen tiedeyhteisön kanssa ja kansainvälisissä hankkeissa pitivät hänet kiinni tieteen maailmassa. Museotyön kehittämisessä hän korosti tieteellisen perustan ja oikean tiedon merkitystä. Hän kannusti nuorempia työvereitaan jatko-opintoihin myös työajan ulkopuolella. Monet ottivat opikseen ja suorittivat korkeimpia yliopistollisia tutkintoja. Draken rooli museoalan koulutuksen kehittäjänä oli tärkeä. Vielä 1980-luvulla ei puhuttu museologian opetuksesta. Draken tukema ammatillinen jatko- ja täydennyskoulutus voidaan kuitenkin nähdä museologian opetuksen esias- teena.

Tieteen tekeminen työn rinnalla veti Knut Draken silloin tällöin myös päätoimiseksi tutkijaksi. Suomen akatemian tutkijaksi hänet pestattiin ensimmäisen kerran vuonna 1970. Tutkimusrauha keskeytyi, kun hänet valittiin vuoden 1973 alusta Turun kaupungin historiallisen museon johtajaksi. Suomen akademia kutsui uudelleen vuonna 1984, kun Knut Drake sai varttuneen tutkijan apurahan. Tuo vuosi kului Luostarimäen käsityöläismuseossa olleessa pienessä tutkijankammiossa.

Museon rajalliset tutkimusmahdollisuudet ohjasivat Knut Drakea hakemaan tukea korkeakouluista. Hänen aloitteestaan perustettiin vuonna 1986 Maakuntamuseon tieteellinen neuvottelukunta, johon tulivat mukaan yliopistojen museoaineiden professorit, museolautakunnan edustajat ja museon johtavat virkamiehet. Toiminta käynnistyi, mutta tuloksia ilmaantui hitaasti. Vuosien kuluessa yhteistyö tiivistyi ja yliopistojen kanssa alettiin vähitellen tehdä tuloksekasta tutkimusta. Etenkin kaupunkiarkeologian alueella on saatu merkittäviä tuloksia.

Kosmopoliitti museonjohtajana

Kansainvälinen toiminta oli Knut Draken mieleen ja hän piti kansainvälisiä yhteyksiä tärkeinä. Hän toimi Euroopan ulkomuseoliiton puheenjohtajana sekä Kansainvälisen museokomitean ICOM:in alue-museotoimikunnan toimeenpanevan toimikunnan ja kansainvälisen ICOMOS-toimikunnan jäsenenä. Hän osallistui lukemattomiin kansallisiin ja kansainvälisiin restaurointi- ja museoalan kongresseihin ja toi niistä uusia ajatuksia oman organisaationsa kehittämiseen.

Knut Drake toi Turkuun myös monia tapaamisia. Mieliin painuvimpia olivat Pohjoismaisten kirkkotutkijoiden symposiumi ja monet kaupunki- ja rakennusarkeologiset kongressit. Drake vei museon mukaan myös ruotsalaiseen Medeltidstaden-projektiin. Draken ammatilliset kollegat olivat pääasiassa Itämeren alueelta. Näihin kontakteihin perustuivat myös monet kongressit, joissa me nuoremmatkin saimme kosketukseen museoalan kansainväliseen toimintaan ja opimme tieteellisen kongressin valmistelun taitoja. Vielä eläkepäivinään Knut Drake osallistui kutsuttuna asiantuntijana Malborkin linnan (ent. Marienburg) restaurointityöhön.

Synnyynnäinen yhdistysaktiivi

Knut Drake oli myös synnyynnäinen yhdistysaktiivi ja aktiivinen yhteiskunnallinen toimija. Hänellä oli lukuisia luottamustehtäviä useissa järjestöissä.

Turun miljöpoliittinen yhdistys Enemmistö ry. oli yksi hänen luomuksiaan, vaikka hänen roolinsa ei viran luonteen vuoksi ollut yhdistyksessä aktiivinen. Hän toimi myös Museopoliittisen yhdistyksen puheenjohtajana. Knut Drake oli kiinnostunut ammattiyhdistystoiminnasta, jopa niin paljon, että hän oli vuonna 1969 perustamassa Museoalan ammattiliittoa. Vuonna 2004 hänet nimettiin yhdistyksen kunniajäseneksi.

Turun maakuntamuseon Ystävät ry. oli idea, joka tuotti poikkeuksellisen suuren yhdistyksen. Sen tarkoituksena oli luoda yhdysside museon ja museoita harrastavien välille. Yhdistyksen perustaminen oli osoitus halusta luoda hyvät suhteet perinnealasta kiinnostuneisiin. Ammatillisesti ja tieteellisesti merkittävintä oli Suomen keskiajan arkeologian seuran perustaminen vuonna 1990. Knut Draken rooli yhdistyksen alkuvaiheen toiminnassa oli merkittävä. Yhdistyksen keskeiseksi toimintamuodoksi vakiintui jo vuonna 1991 Castella Maris Baltici -yhteistyö Itämeren alueen linnatutkijoiden yhteistyöfoorumina. Yhdistys on ollut myös monen nuoren keskiajan tutkijan tärkeä foorumi.

Eläkepäivät rakkaimman harrastuksen parissa

Museotoimenjohtaja Knut Drake jäi eläkkeelle 1.4.1990. Virallisesta eläköitymisestä huolimatta Drake ei jäänyt laakereilla lepäämään. Nyt oli aikaa rakkaimmalle harrastukselle, tutkimukselle. Jo virassa ollessaan Drake oli varannut itselleen pienen sopen Kalastajankadun toimitalon ylimmästä kerroksesta. Huone oli lähes päivittäisessä käytössä, sieltä johdettiin akatemiarahoitteista Turun linna -projektia, joka tuotti muutamia lisensiaatteja ja tohtoreita. Draken kunniaksi on sanottava, että hän ei koskaan eläkkeellä ollessaan puuttunut millään tavalla museon johtamiseen tai muuhun toimintaan.

FT Knut Drake oli aktiivisesti kiinni tutkimuksessa elämänsä loppuun saakka. Viimeisten vuosien pieni työhuone arkeologian oppiaineen tiloissa oli täynnä menneisyyttä ja nykyisyyttä. Omat tutkimukset etenivät, mutta Knut Drake oli aina valmis auttamaan myös nuoria tutkimusta koskevissa kysymyksissä. Merkittävä auktoriteetti ohjasi monta nuorta väitöskirjan tekijää ja loi olemuksellaan uskoa tutkimuksen tekemiseen. Monen 1990-luvun ja 2000-luvun alun väitöskirjan esipuheessa kiitetään Knut Drakea.

Jäämme kaipaamaan Knut Draken ammattitaitoa, avuliaisuutta ja auktoriteettia.

Juhani Kostet